

Zbierka súdnych rozhodnutí

ROZSUDOK SÚDNEHO DVORA (tretia komora)

z 23. novembra 2017*

„Hospodárska súťaž – Článok 101 ZFEÚ – Dohody medzi podnikmi – Obchodné vzťahy medzi prevádzkovateľmi čerpacích staníc a petrochemickými spoločnosťami – Dlhodobá dohoda o výhradnom odbere pohonných látok – Rozhodnutie, ktorým Európska komisia vyhlási záväzky podniku za záväzné – Rozsah záväznosti rozhodnutia Komisie o záväzkoch pre vnútroštátne súdy – Článok 9 ods. 1 a článok 16 ods. 1 nariadenia (ES) č. 1/2003“

Vo veci C-547/16,

ktorej predmetom je návrh na začatie prejudiciálneho konania podľa článku 267 ZFEÚ, podaný rozhodnutím Tribunal Supremo (Najvyšší súd, Španielsko) z 18. októbra 2016 a doručený Súdnemu dvoru 28. októbra 2016, ktorý súvisí s konaním:

Gasorba SL,

Josefa Rico Gil,

Antonio Ferrándiz González

proti

Repsol Comercial de Productos Petrolíferos SA,

SÚDNY DVOR (tretia komora),

v zložení: predseda tretej komory L. Bay Larsen, sudcovia J. Malenovský, M. Safjan, D. Šváby (spravodajca) a M. Vilaras,

generálna advokátka: J. Kokott,

tajomník: A. Calot Escobar,

so zreteľom na písomnú časť konania,

so zreteľom na pripomienky, ktoré predložili:

- Gasorba SL, J. Rico Gil a A. Ferrándiz González, v zastúpení: D. García Riquelme, procurador, A. Hernández Pardo, abogado a L. Ruiz Ezquerro, abogada,
- Repsol Comercial de Productos Petrolíferos SA, v zastúpení: A. Requeijo Pascua a P. Arévalo Nieto, abogados a M. Villarrubia García, abogada,

* Jazyk konania: španielčina.

- španielska vláda, v zastúpení: A. Gavela Llopis, splnomocnená zástupkyňa,
- nemecká vláda, v zastúpení: T. Henze a R. Kanitz, splnomocnení zástupcovia,
- Európska komisia, v zastúpení: F. Castilla Contreras, F. Jimeno Fernández a C. Urraca Caviedes, splnomocnení zástupcovia,

po vypočutí návrhov generálnej advokátky na pojednávaní 14. septembra 2017,

vyhlásil tento

Rozsudok

- 1 Návrh na začatie prejudiciálneho konania sa týka výkladu článku 16 nariadenia Rady (ES) č. 1/2003 zo 16. decembra 2002 o vykonávaní pravidiel hospodárskej súťaže stanovených v článkoch [101] a [102 ZFEÚ] (Ú. v. ES L 1, 2003, s. 1; Mim. vyd. 08/002, s. 205) a článku 101 ods. 3 ZFEÚ.
- 2 Tento návrh bol podaný v rámci sporu medzi spoločnosťou Gasorba SL, pani Josefou Ricovou Gilovou a pánom Antoniom Ferrándizom Gonzálezom (ďalej spoločne len „Gasorba a i.“) na jednej strane a Repsol Comercial de Productos Petrolíferos SA (ďalej len „Repsol“) na strane druhej, ktorého predmetom je platnosť zmluvy o nájme čerpacej stanice, s ktorou je spojená povinnosť výhradného odberu, vzhľadom na článok 101 ZFEÚ.

Právny rámec

- 3 Odôvodnenia 13 a 22 nariadenia č. 1/2003 znejú takto:

„(13) Ak v priebehu konaní, z ktorých by vyplynulo rozhodnutie o zákaze [ktoré by mohli viesť k zákazu – *neoficiálny preklad*] dohody alebo postupu, prijímú podniky voči [ponúknú podniky – *neoficiálny preklad*] Komisii záväzky, ktoré by uspokojili jej záujmy [ktoré by mohli reagovať na jej obavy – *neoficiálny preklad*], Komisia by mohla [Komisia by mala mať možnosť – *neoficiálny preklad*] prijať rozhodnutie, ktorými sa tieto záväzky stanú pre príslušné podniky záväznými. V takomto rozhodnutí by malo byť stanovené, bez toho aby bolo odpovedané na otázku, či také porušenie existovalo, alebo ešte stále existuje, že už naďalej nie sú dôvody na zásah Komisie. Takéto rozhodnutia nemajú vplyv na právomoci orgánov hospodárskej súťaže a súdov členských štátov týkajúce sa zisťovania porušovania a rozhodovania v jednotlivých prípadoch. Rozhodnutia týkajúce sa záväzkov nie sú vhodné v prípade, keď Komisia zamýšľa uložiť sankcie.

...

- (22) Aby sa zabezpečila zhoda so zásadami právnej istoty a jednotným použitím súťažných pravidiel spoločenstva v systéme paralelných právomocí, musí sa zabrániť sporným [navzájom si odporujúcim – *neoficiálny preklad*] rozhodnutiam. Je preto nevyhnutné v súlade s precedenčným právom Súdneho dvora objasniť účinky rozhodnutí Komisie a postupov na súdoch a orgánoch hospodárskej súťaže členských štátov, v ktorých sa uplatňujú články 81 a 82 Zmluvy. [Je preto nevyhnutné v súlade s judikatúrou Súdneho dvora objasniť účinky rozhodnutí Komisie a postupov na súdoch a orgánoch hospodárskej súťaže členských štátov. Rozhodnutiami Komisie týkajúcimi sa záväzkov nie je dotknutá právomoc súdov a orgánov hospodárskej súťaže členských štátov uplatniť články [101] a [102 ZFEÚ] – *neoficiálny preklad*].“

- 4 Podľa článku 6 tohto nariadenia týkajúceho sa „právomocí vnútroštátnych súdov“:
- „Vnútroštátne súdy majú právomoc na uplatňovanie článkov [101] a [102 ZFEÚ].“
- 5 Článok 9 uvedeného nariadenia, ktorý je venovaný „záväzk[om]“, vo svojom odseku 1 stanovuje:
- „Ak Komisia zamýšľa prijať rozhodnutie vyžadujúce ukončiť porušovanie a príslušný podnik sa zaviazá, že splní požiadavky vyjadrené Komisiou v jej predbežnom posúdení, môže Komisia rozhodnutím urobiť takýto záväzok záväzným [takéto záväzky vyhlásiť za záväzné – *neoficiálny preklad*] pre podniky. Také rozhodnutie sa môže prijať na vymedzené obdobie a môže byť v ňom uvedené, že nie sú naďalej dôvody na zásah Komisie.“
- 6 Článok 15 nariadenia č. 1/2003, ktorý sa týka „spolupráce s vnútroštátnymi súdmi“, vo svojom odseku 1 stanovuje:
- „V rámci postupu, v ktorom sa uplatňuje článok [101] alebo [102 ZFEÚ], súdy členských štátov môžu požiadať Komisiu o informácie, ktoré má k dispozícii, alebo o jej stanovisko k otázkam týkajúcim sa uplatňovania súťažných pravidiel spoločenstva.“
- 7 Článok 16 nariadenia č. 1/2003 s názvom „jednotné uplatňovanie súťažného práva spoločenstva“ vo svojom odseku 1 stanovuje:
- „Keď vnútroštátne súdy rozhodujú o dohodách, rozhodnutiach alebo postupoch podľa článku [101] alebo [102 ZFEÚ], ktoré sú už predmetom rozhodnutia Komisie, nemôžu prijať rozhodnutia, ktoré sú v rozpore s rozhodnutím prijatým Komisiou. Musia sa vyhnúť takým rozhodnutiam, ktoré by boli v rozpore s rozhodnutím, o ktorom uvažuje Komisia v postupe, ktorý iniciovala [s rozhodnutím, ktoré Komisia zamýšľa prijať v konaní, ktoré začala – *neoficiálny preklad*]. Na tento účel môžu vnútroštátne súdy posúdiť, či je nevyhnutné zastaviť príslušný postup [či je nevyhnutné, aby svoje konanie prerušili – *neoficiálny preklad*]. Táto povinnosť nemá vplyv na práva a povinnosti podľa článku [267 ZFEÚ].“

Spor vo veci samej a prejudiciálne otázky

- 8 Dňa 15. februára 1993 pani Ricová Gilová a pán Ferrándiz González uzavreli so spoločnosťou Repsol dve zmluvy.
- 9 Prvou z týchto zmlúv, nazvanou „notárska zápisnica o zriadení užívacieho práva“, zriadili pani Ricová Gilová a pán Ferrándiz González užívacie právo v prospech spoločnosti Repsol týkajúce sa pozemku nachádzajúceho sa v Orbe (Španielsko) a čerpacej stanice postavenej na tomto pozemku, ako aj administratívnej koncesie, ktorá umožňovala prevádzkovanie tejto stanice, a to na 25 rokov.
- 10 Druhou z týchto zmlúv, nazvanou „zmluva o prevode práva prevádzkovať čerpaciu stanicu, podnikateľskom nájme a výhradnom odbere“ (ďalej len „nájomná zmluva“), prenajala Repsol pánovi Ferrándizovi pozemok, ako aj čerpaciu stanicu na 25 rokov za mesačné nájomné vo výške 10 000 španielskych pesiet (ESP) (približne 60 eur).
- 11 Dňa 12. novembra 1994 založili pani Ricová Gilová, pán Ferrándiz González a ich dve deti spoločnosť Gasorba, ktorá so súhlasom spoločnosti Repsol vstúpila do práv pani Ricovej Gilovej a pána Ferrándiza Gonzáleza vyplývajúcich zo zmlúv uzatvorených so spoločnosťou Repsol.

- 12 V nájomnej zmluve bola stanovená povinnosť nájomcov odoberať počas celej doby nájmu tovar výlučne od spoločnosti Repsol, ktorá pravidelne oznamovala maximálne predajné ceny pre verejnosť a umožňovala, aby nájomcovia poskytovali zľavy, ktoré sa odpočítali od ich provízie, pričom nedochádzalo k poklesu príjmov dodávateľa.
- 13 Komisia začala proti spoločnosti Repsol konanie podľa článku 101 ZFEÚ. Po predbežnom posúdení sa domnievala, že dlhodobé dohody o výhradnom odbere, vrátane dohôd zaväzujúcich účastníkov konania vo veci samej, vzbudzujú obavy, pokiaľ ide o ich zlučiteľnosť s článkom 101 ZFEÚ, keďže môžu spôsobiť významný „účinnok uzavretia“ na španielskom trhu s maloobchodnými dodávkami paliva.
- 14 Repsol ponúkla Komisii v odpovedi na jej predbežné posúdenie záväzky pozostávajúce predovšetkým z toho, že v budúcnosti neuzavrie žiadnu dlhodobú výhradnú dohodu, že dotknutým nájomcom čerpacích staníc ponúkne finančný stimul, aby svoje existujúce dlhodobé dohody o dodávkach so spoločnosťou Repsol predčasne ukončili, ako aj z toho, že počas určitého obdobia nekúpi nezávislé čerpacie stanice, ktoré ešte nezasobuje.
- 15 Uvedené záväzky boli vyhlásené za záväzné rozhodnutím Komisie 2006/446/ES z 12. apríla 2006 o konaní podľa článku [101 ZFEÚ] (vec COMP/B-1/38.348 – Repsol CPP) (Ú. v. EÚ L 176, 2006, s. 104, ďalej len „rozhodnutie o záväzkoch“).
- 16 Výrok tohto rozhodnutia znie:
- „Článok 1
- Záväzky... sú pre spoločnosť [Repsol] záväzné.
- Článok 2
- Konanie v tejto veci je ukončené.
- Článok 3
- Toto rozhodnutie je uplatniteľné odo dňa [jeho] oznámenia [spoločnosti Repsol] do 31. decembra 2011.
- Článok 4
- Adresátom tohto rozhodnutia je [Repsol].“
- 17 Po prijatí uvedeného rozhodnutia podali Gasorba a i. 17. apríla 2008 žalobu proti spoločnosti Repsol na Juzgado de lo Mercantil n° 4 de Madrid (Obchodný súd Madrid, Španielsko), ktorou sa domáhali jednak vyhlásenia neplatnosti nájomnej zmluvy z dôvodu, že je v rozpore s článkom 101 ZFEÚ, a jednak náhrady škody vyplývajúcej z uplatňovania uvedenej nájomnej zmluvy.
- 18 Tento návrh bol však zamietnutý najprv rozsudkom, ktorý tento súd vydal 8. júla 2011, a následne v rámci odvolania potvrdzujúcim rozsudkom Audiencia Provincial de Madrid (Provinčný súd Madrid, Španielsko) z 27. januára 2014.
- 19 Gasorba a i. podali na Tribunal Supremo (Najvyšší súd, Španielsko) kasačný opravný prostriedok, keďže sa domnievali, že rozhodnutie o záväzkoch nebráni vnútroštátnemu súdu v tom, aby z dôvodu porušenia článku 101 ZFEÚ vyhlásil zmluvu, na ktorú sa vzťahuje toto rozhodnutie, za neplatnú.
- 20 Tento súd zastáva názor, že existujú pochybnosti o rozsahu právomoci vnútroštátnych súdov vzhľadom na články 9 a 16 nariadenia č. 1/2003. V tejto súvislosti uvádza, že Komisia podľa všetkého minimalizovala účinok rozhodnutia o záväzkoch, keď v stanovisku z 8. júla 2009, ktoré si podľa

článku 15 nariadenia č. 1/2003 vyžiadala Juzgado de lo Mercantil n° 2 de Barcelona (Obchodný súd Barcelona) v rámci konania, v ktorom bolo vydané uznesenie z 27. marca 2014, Bright Service (C-142/13, neuverejnené, EU:C:2014:204), uviedla, že týmto rozhodnutím nie je dotknutá analýza, ktorú by Komisia mohla vykonať na základe neskorších prešetrovaní a doplňujúcich skutočností. Uvedeným rozhodnutím nie je dotknutá ani analýza, ktorú musí vykonať vnútroštátny súd. Podľa Komisie je jediným účelom rozhodnutí založených na článku 9 nariadenia č. 1/2003 zabezpečiť, aby záväzky navrhnuté účastníkmi konania na vyriešenie problémov týkajúcich sa hospodárskej súťaže boli pre dané podniky záväzné, ale nerozhodujú o tom, či došlo alebo dochádza k porušovaniu článkov 101 alebo 102 ZFEÚ.

- 21 Za týchto podmienok Tribunal Supremo (Najvyšší súd) rozhodol prerušiť konanie a položiť Súdnemu dvoru tieto prejudiciálne otázky:

- „1. Bráni [rozhodnutie o záväzkoch] v súlade s článkom 16 nariadenia... [č. 1/2003] tomu, aby vnútroštátny súd mohol vyhlásiť dohody, na ktoré sa vzťahuje toto rozhodnutie, vzhľadom na dĺžku trvania výhradného odberu za neplatné, hoci ich možno vyhlásiť za neplatné z iných dôvodov, napríklad preto, lebo dodávateľ uložil kupujúcemu (alebo subjektu, ktorý vykonáva ďalší predaj) minimálnu predajnú cenu pre verejnosť?
2. Možno v takom prípade vychádzať z toho, že pre dlhodobé zmluvy, na ktoré sa vzťahuje rozhodnutie o záväzkoch, platí na základe tohto rozhodnutia individuálna výnimka podľa článku 101 ods. 3 ZFEÚ?“

O prejudiciálnych otázkach

O prvej otázke

- 22 Svojou prvou otázkou sa vnútroštátny súd v podstate pýta, či sa má článok 16 ods. 1 nariadenia č. 1/2003 vykladať v tom zmysle, že bráni vnútroštátnemu súdu, aby dohodu medzi podnikmi vyhlásil za neplatnú na základe článku 101 ods. 2 ZFEÚ, ak Komisia predtým v rozhodnutí podľa článku 9 ods. 1 nariadenia č. 1/2003 prijala práve vo vzťahu k tejto dohode určité záväzky a tieto záväzky vyhlásila za záväzné.
- 23 V súlade s článkom 6 nariadenia č. 1/2003 v spojení s odôvodnením 22 toho istého nariadenia spočíva uplatnenie práva hospodárskej súťaže Únie v systéme paralelných právomocí, v rámci ktorého môžu Komisia, ako aj vnútroštátne orgány hospodárskej súťaže a vnútroštátne súdy uplatniť články 101 a 102 ZFEÚ.
- 24 Jednotné uplatňovanie práva hospodárskej súťaže Únie je zaručené predovšetkým článkom 16 ods. 1 nariadenia č. 1/2003, ktorý zaväzuje vnútroštátne súdy, aby neprijímali rozhodnutia, ktoré by boli v rozpore s rozhodnutím prijatým Komisiou v rámci konania začatého podľa nariadenia č. 1/2003.
- 25 Zo znenia článku 9 ods. 1 uvedeného nariadenia však vyplýva, že účinkom rozhodnutia prijatého na základe tohto článku je predovšetkým vyhlásiť za záväzné záväzky navrhnuté podnikmi, ktoré môžu reagovať na obavy súvisiace s hospodárskou súťažou, ku ktorým dospela Komisia vo svojom predbežnom posúdení. Treba konštatovať, že také rozhodnutie nepotvrdzuje zlučiteľnosť postupu, ktorý bol predmetom obáv, s článkom 101 ZFEÚ.
- 26 Keďže Komisia môže podľa článku 9 ods. 1 nariadenia č. 1/2003 v spojení s odôvodnením 13 tohto nariadenia vykonať „predbežné posúdenie“ stavu hospodárskej súťaže, pričom rozhodnutie o záväzkoch prijaté následne na základe tohto článku nemusí stanoviť, či také porušenie existovalo,

alebo ešte stále existuje, nemožno v skutku vylúčiť, že vnútroštátny súd dospeje k záveru, že postup, ktorý je predmetom rozhodnutia o záväzkoch, porušuje článok 101 ZFEÚ, a že na rozdiel od Komisie zamýšľa rozhodnúť, že došlo k porušeniu tohto článku.

- 27 Navyše odôvodnenie 13 nariadenia č. 1/2003 v spojení s odôvodnením 22 tohto nariadenia výslovne spresňujú, že rozhodnutia o záväzkoch nijako nebránia orgánom hospodárskej súťaže a súdom členských štátov, aby rozhodli vo veci, a nemajú vplyv na právomoc súdov a orgánov hospodárskej súťaže členských štátov uplatniť články 101 a 102 ZFEÚ.
- 28 Z toho vyplýva, že rozhodnutie prijaté na základe článku 9 ods. 1 nariadenia č. 1/2003 nemôže u dotknutých podnikov vzbudiť legitímnu dôveru, že ich správanie je v súlade s článkom 101 ZFEÚ. Ako totiž uviedla generálna advokátka v bode 39 svojich návrhov, rozhodnutie o záväzkoch nemôže „legalizovať“ správanie dotknutého podniku na trhu, a už vôbec nie so spätným účinkom.
- 29 Vnútroštátne súdy však nemôžu ignorovať takýto typ rozhodnutí. Také akty majú totiž v každom prípade povahu rozhodnutia. Navyše zásada lojálnej spolupráce uvedená v článku 4 ods. 3 ZEÚ, ako aj cieľ účinného a jednotného uplatňovania práva hospodárskej súťaže Únie vyžadujú, aby vnútroštátny súd zohľadnil predbežné posúdenie vykonané Komisiou a považoval to za znak, či dokonca počiatočný dôkaz o protisúťažnosti predmetnej dohody vzhľadom na článok 101 ods. 1 ZFEÚ.
- 30 Za týchto podmienok treba na prvú otázku odpovedať tak, že článok 16 ods. 1 nariadenia č. 1/2003 sa má vykladať v tom zmysle, že rozhodnutie o záväzkoch prijaté Komisiou podľa článku 9 ods. 1 tohto nariadenia vo vzťahu k určitým dohodám medzi podnikmi nebráni vnútroštátnym súdom, aby preskúmali súlad uvedených dohôd s pravidlami hospodárskej súťaže a prípadne ich podľa článku 101 ods. 2 ZFEÚ vyhlásili za neplatné.

O druhej otázke

- 31 Vzhľadom na odpoveď na prvú otázku nie je potrebné odpovedať na druhú otázku.

O trovách

- 32 Vzhľadom na to, že konanie pred Súdnym dvorom má vo vzťahu k účastníkom konania vo veci samej incidenčný charakter a bolo začaté v súvislosti s prekážkou postupu v konaní pred vnútroštátnym súdom, o trovách konania rozhodne tento vnútroštátny súd. Iné trovy konania, ktoré vznikli v súvislosti s predložením pripomienok Súdnemu dvoru a nie sú trovami uvedených účastníkov konania, nemôžu byť nahradené.

Z týchto dôvodov Súdny dvor (tretia komora) rozhodol takto:

Článok 16 ods. 1 nariadenia Rady (ES) č. 1/2003 zo 16. decembra 2002 o vykonávaní pravidiel hospodárskej súťaže stanovených v článkoch [101] a [102 ZFEÚ] sa má vykladať v tom zmysle, že rozhodnutie o záväzkoch prijaté Európskou komisiou podľa článku 9 ods. 1 tohto istého nariadenia vo vzťahu k určitým dohodám medzi podnikmi nebráni vnútroštátnym súdom, aby preskúmali súlad týchto dohôd s pravidlami hospodárskej súťaže a prípadne ich podľa článku 101 ods. 2 ZFEÚ vyhlásili za neplatné.

Podpisy